BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 9 december 1987

inzake de steun van de Franse Regering in de sector houtverwerking (Isoroy en Pinault)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(88/282/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, en met name op artikel 93, lid 2, eerste alinea,

Na de belanghebbenden overeenkomstig genoemd artikel te hebben aangemaand hun opmerkingen kenbaar te maken en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

I

Het Isoroy-concern ontstond op 25 februari 1983 met terugwerkende kracht tot 1 januari 1982 uit een fusie van drie ondernemingen in de houtsector, Leroy, Isorel en Baradel. In 1983 hielp de Franse Regering deze hergroepering met 12 miljoen Ffr. subsidies en 112 miljoen Ffr. participatieleningen zonder voorafgaande aanmelding bij de Commissie uit hoofde van artikel 93, lid 3, van het EEG-Verdrag.

Isoroy werd nimmer rendabel. De verliezen van de onderneming bedroegen namelijk in 1982 175 miljoen, in 1983 124 miljoen, in 1984 237 miljoen en in 1985 201 miljoen Ffr., respectievelijk overeenkomend met 9 %, 6 %, 12 % en 11 % van de omzet in die jaren.

De voortdurende moeilijkheden van het concern brachten de Franse Regering ertoe in 1985 opnieuw steun te verlenen, ditmaal in de vorm van een subsidie van 68 miljoen Ffr., participatieleningen voor 40 miljoen Ffr. en een spreiding in de tijd van de door Isoroy aan de overheid verschuldigde bedragen van 98,5 miljoen Ffr., dit opnieuw zonder daarvan de Commissie vooraf in kennis te stellen.

Ondanks deze herhaalde steunmaatregelen kon Isoroy al spoedig niet meer aan haar verplichtingen voldoen en werd aan de onderneming door het Tribunal de Commerce te Caen met ingang van 2 april tot en met 30 september 1986 surséance verleend.

Het Tribunal de Commerce deed op 21 juli 1986 uitspraak over twee alternatieve plannen voor overdracht van de activa van Isoroy zonder aanzuivering van de passiva van het concern welks gecumuleerde schulden intussen waren gestegen tot 2,2 miljard Ffr.

Het plan van het Pinault-concern hield een globale overname in, terwijl dat van Seribo, die een aantal Europese ondernemingen vertegenwoordigt, een verdeling van de werkzaamheden van Isoroy over deze overnemers inhield.

Het plan Pinault werd gesteund door de Franse Regering, omdat deze zich in principe had verbonden om deel te nemen aan de financiering ervan met 250 miljoen Ffr.; de voorkeur van de Franse Regering blijkt tevens uit de interventie van de substituut-procureur van de Republiek ten gunste van het plan van de groep Pinault op de openbare hoorzitting in het genoemde Tribunal.

Het Tribunal de Commerce koos ten slotte voor het voorstel van Pinault met de overweging dat het een plan tot algemene overname vormde dat paste in de nationale economie en leidde tot het behoud van een groot aantal arbeidsplaatsen.

Het Tribunal keurde derhalve de overdracht van alle activa, schuldvorderingen, vaste activa en voorraden aan de Société Commerciale et Industrielle du Meuble (SCIM) van de groep Pinault goed, voor een in feite symbolisch bedrag, mits echter in het kader van het plan vóór 1 oktober 1986 de publieke zowel als particuliere geldmiddelen ter beschikking zouden worden gesteld. Omdat aan deze voorwaarden werd voldaan, vond de definitieve overname op die datum plaats.

II

Toen de Commissie vernam dat Isoroy van verschillende zijden aanzienlijke steun had genoten, nodigde zij de Franse Regering bij brief van 23 januari 1986 uit, haar volledige informatie te verstrekken over de interventies ten gunste van Isoroy sinds de oprichting van de onderneming in 1982, inclusief de precieze voorwaarden van de toegekende participatieleningen.

De Franse Regering antwoordde daarop bij brief van 15 mei 1986 met informatie betreffende de oprichting van Isoroy, de in 1982 en 1985 toegekende subsidies, de capaciteitsverminderingen die hadden plaatsgevonden en hun invloed op de werkgelegenheid, voorts betreffende de surséance van betaling, maar niet betreffende de modaliteiten van de participatieleningen noch betreffende het bestaan van een uitstel van betaling jegens de overheid, of over het voornemen van de Franse Regering om opnieuw te interveniëren in geval van een overname door Pinault. De Regering gaf daarentegen als haar mening te kennen dat het niet aan de Franse autoriteiten was, zich uit te spreken over de afloop van de collectieve procedure die in gang was omdat die behoorde tot de bevoegdheid van de binnenlandse rechter.

De Commissie, die intussen op de hoogte was gekomen van het voornemen van de Franse Regering om nieuwe steun toe te kennen ten einde de overname door Pinault mogelijk te maken, waarschuwde de Franse Regering bij brief van 12 juni 1986 dat ongeacht welk gevolg aan de inbreuken op artikel 93 van het EEG-Verdrag in 1982 en 1985 nog zou worden gegeven, dergelijke nieuwe steun in ontwerp zou moeten aangemeld en dat aangaande alle steun die in overtreding van het bepaalde in artikel 93 zou worden toegekend een vordering tot terugbetaling zou kunnen worden ingesteld.

Omdat een antwoord op haar brief van 12 juni 1986 uitbleef en zij in kennis werd gesteld van de uitspraak van het Tribunal de Commerce van 21 juli 1986 die inhield dat er 250 miljoen Ffr. steun zou worden verleend, heeft de Commissie zich bij brief van 5 augustus 1986 opnieuw tot de Franse Regering gericht met de vraag om aanmelding van deze steun binnen 30 dagen.

Nadat de uitspraak van het Tribunal de Commerce in kracht van gewijsde was gegaan en de gevraagde aanmelding nog altijd niet bij de Commissie was binnengekomen, besloot deze op 19 november 1986 met betrekking tot de opeenvolgende steunmaatregelen de procedure van artikel 93, lid 2, van het EEG-Verdrag in te leiden met de overweging dat deze vielen onder het verbod van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag en niet leken te voldoen aan de voor de toepassing van een van de afwijkingen in de leden 2 en 3 van dat artikel nodige voorwaarden.

De Commissie maande de Franse Regering bij brief van 1 december 1986 aan, haar haar opmerkingen kenbaar te maken.

III

Bij brief van 27 november 1986 bevestigde de Franse Regering in de eerste plaats het besluit om de groep Pinault 176 miljoen Ffr. renteloze terugvorderbare voorschotten toe te kennen, 24 miljoen Ffr. ruimtelijke-ordeningspremies (PAT) en 50 miljoen Ffr. gesubsidieerde participatieleningen, een steun die volgens haar slechts een klein gedeelte vormde van de middelen die de onderneming voor haar herstructurering nodig had. De Franse Regering wees op de extra verminderingen van de produktiecapaciteit en beloofde latere toelichting zodra er meer nauwkeurige gegevens beschikbaar zouden zijn.

Bij brieven van 9 januari, 30 april, 4 juni en 5 juni 1987 en op een bilaterale vergadering op 26 mei 1987 maakte de Franse Regering in het kader van de procedure haar opmerkingen kenbaar.

Zij maakte er bezwaar tegen dat de maanbrief van 1 december 1986 geen rekening hield met de inhoud van de aanmelding van 27 november en dat de procedure van artikel 93, lid 2, tegelijkertijd was ingeleid met betrekking tot de steun aan Isoroy en die aan de overnemer van deze firma, Pinault.

Zij gaf het bedrag van de steun op die in 1983 en 1985 aan Isoroy was toegekend, maar deelde niet mede onder welke modaliteiten de gesubsidieerde participatieleningen precies waren verstrekt.

Zij betoogde dat de steun aan het Pinault-concern van uiterste geringe intensiteit was, dat hij niet van invloed kon zijn geweest op het handelsverkeer binnen de Gemeenschap, met name gezien de betekenis van de import uit derde landen, dat hij overeenstemde met de richtsnoeren van de Commissie zelf betreffende het houtbedrijf en dat hij gerechtvaardigd was gezien de tegenprestaties op regionaal, sociaal en milieugebied.

In het kader van de raadpleging van de andere belanghebbenden brachten de Regeringen van vier andere Lid-Staten alsmede vier industriefederaties en twee ondernemingen in dezelfde sector opmerkingen naar voren.

IV

Interventies van de staat in de vorm van subsidies, renteloze voorschotten alleen terugvorderbaar in geval van overwinst, gesubsidieerde participatieleningen en een uitstel van betaling van de aan de overheid verschuldigde bedragen, vormen steunmaatregelen in de zin van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag, omdat zij de begunstigde ondernemingen en produktiebedrijven met middelen van de staat ontlasten van een deel van de kosten welke zij normaal zelf zouden moeten dragen.

In het onderhavige geval bedroeg de steun aan Isoroy in 1983 en 1985 80 miljoen Ffr. in de vorm van subsidies, 152 miljoen Ffr. in de vorm van participatieleningen tegen een voorkeurstarief dat door de Franse Regering niet aan de Commissie werd medegedeeld en 98,5 miljoen Ffr. in de vorm van schuld van Isoroy aan de overheid waarvan de spreiding van de betaling over 1986 en 1987 welke door de Franse Regering in 1985 werd toegestaan een invloed had die te vergelijken is met die van een subsidie na de staking der betalingen in 1986.

De in 1986 aan Pinault verstrekte steun bedroeg 176 miljoen Ffr. aan renteloze voorschotten, die alleen in geval van overwinst dienden te worden terugbetaald ; een participatielening van 50 miljoen Ffr. voor een looptijd van 12 jaar waarvan drie jaar aflossingvrij, tegen een rente van 5,5 % gedurende deze aflossingvrije periode en een variabel tarief dat zou afhangen van de winst gedurende de overige negen jaren ; ten slotte 24 miljoen Ffr. ruimtelijke-ordeningspremies. Het economisch voordeel dat hieruit voor de onderneming voortvloeit is samengesteld uit het ontbreken van een vaste terugbetalingstermijn voor de voorschotten en de bonificatie van alle interest (dit voordeel kan worden geraamd op 9,25 % per jaar, te weten het tarief dat in november 1986 werd toegepast door het Crédit National) en, ten aanzien van de participatielening, de gedeeltelijke bonificatie van interest gedurende de eerste drie jaren die kan worden geraamd op 3,75 punten per jaar (te weten het verschil tussen het bovengenoemde tarief van 9,25 % en het tarief van 5,5 % van de betrokken participatielening).

Artikel 93, lid 3, van het EEG-Verdrag bepaalt dat „de Commissie van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte wordt gebracht om haar opmerkingen te kunnen maken ... de betrokken

Lid-Staat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een eindbeslissing heeft geleid". Afgezien van de vraag van de voorafgaande aanmelding heeft de Franse Regering, in 1983 en 1985 in het geval van Isoroy en in 1986 in het geval van Pinault in het kader van de overname van de produktie van Isoroy, zonder inachtneming van de schorsende werking, de verplichtingen uit hoofde van artikel 93, lid 3, genegeerd. Genoemde steunmaatregelen zijn dus in ieder geval onrechtmatig wegens procedurele gebreken en bovendien materieelrechtelijk onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 92.

Toen de surséance van betaling werd verleend, beschikte het Isoroy-concern over een dertigtal fabrieken en werkplaatsen op 16 vestigingen in Frankrijk met een personeelsbezetting van ongeveer 4 000 personen voor de produktie van panelen op basis van hout, verpakkingen voor kaas, looistof, deuren en bouwelementen. De produktie van panelen op basis van hout vertegenwoordigde 80 % van de verkopen van Isoroy in 1985.

Wat de marktsituatie betreft, moet worden opgemerkt dat het verbruik van de betrokken platen (duplex of triplex van NIMEXE-code 44.15, platen van vezels van NIMEXE-code 44.11 en platen verkregen door houtafval van NIMEXE-code 44.18) gedeeltelijk wordt bepaald door de conjunctuur in de bouw- en meubelsectoren, die de voornaamste afnemers van de platen zijn. De stagnerende situatie in deze twee sectoren wordt bovendien verscherpt door de concurrentie van vervangingsprodukten voor de houten platen in bijna al hun toepassingen. Om die redenen vertoont het structurele verloop in de sector houten platen een stilstand bij de platen in het algemeen, terwijl er een groei te noteren viel voor speciale platen en platen met hogere toegevoegde waarde, zoals gestructureerde „OSB"-platen en platen van vezels van gemiddelde dichtheid „MDF".

In de betrokken produkten wordt tussen Lid-Staten handel gedreven en er bestaat een levendige concurrentie tussen de platenfabrikanten in de Gemeenschap, die bovendien het hoofd moeten bieden aan omvangrijke import uit derde landen. In 1985 heeft de Gemeenschap van de Tien 503 556 ton vezelplaten uit derde landen geïmporteerd en daarheen 45 058 ton geëxporteerd; zij heeft 1 241 401 ton triplex geïmporteerd en 71 744 geëxporteerd; zij heeft 1 363 770 ton platen verkregen uit houtafval geïmporteerd en 141 799 ton uitgevoerd.

In 1985 vertegenwoordigde Isoroy 26 % van de Franse produktie aan uit houtafval verkregen platen; de onderneming bezette 17 % van de Franse markt. Frankrijk exporteerde 170 000 ton naar de andere Lid-Staten en importeerde daaruit 300 000 ton. De Franse export vertegenwoordigde 11 % van het totale handelsverkeer binnen de Gemeenschap.

Isoroy nam 20 % van de Franse produktie aan triplex voor zijn rekening en bezette 10 % van de Franse markt; de onderneming exporteerde 29 % van haar produktie. Frankrijk exporteerde 74 000 ton triplex naar de andere Lid-Staten en importeerde 48 000 ton. De Franse export vertegenwoordigde 30 % van het totale handelsverkeer binnen de Gemeenschap.

Nog steeds in 1985 nam Isoroy ongeveer 80 % van de Franse produktie aan vezelplaten voor haar rekening; zij had een marktaandeel van 65 % op de Franse markt. De onderneming exporteerde 27 % van haar produktie. Frankrijk exporteerde 68 000 ton vezelplaten naar de andere Lid-Staten en importeerde 24 000 ton. De Franse export vertegenwoordigde 26 % van het gehele handelsverkeer binnen de Gemeenschap.

De produktie van looistof vertegenwoordigde slechts 3 % van de omzet van Isoroy, maar men moet bedenken dat dit concern de enige Franse fabrikant van looistof was en dat het grootste deel van zijn produktie werd uitgevoerd. In 1985 exporteerde Frankrijk 6 061 ton looiextracten (NIMEXE-code 32.01-40) naar de andere Lid-Staten; het importeerde 1 820 ton uit Italië.

Bijgevolg hebben de opeenvolgende steunmaatregelen van de Franse Regering de mededinging vervalst of gedreigd te vervalsen en het handelsverkeer tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloed in de zin van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag, doordat daarmee in de eerste plaats een aanzienlijk voordeel werd verschaft aan het Isoroy-concern en vervolgens aan het Pinault-concern en hun produktiebedrijven.

Wanneer de financiële steun van de staat de positie van bepaalde ondernemingen ten opzichte van andere waarmee zij in concurrentie staan in de Gemeenschap versterkt, dan moet hij worden geacht deze andere ondernemingen ongunstig te beïnvloeden.

Artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag bepaalt dat steunmaatregelen die aan de daarin opgesomde criteria beantwoorden in beginsel onverenigbaar zijn met de gemeenschappelijke markt. De uitzonderingen op dit beginsel in artikel 92, lid 2, zijn in het onderhavige geval niet van toepassing wegens de aard van de voorgenomen steun die bovendien niet op zulk een doel gericht is.

Artikel 92, lid 3, van het EEG-Verdrag noemt de steunmaatregelen die verenigbaar kunnen zijn met de gemeenschappelijke markt. Of er verenigbaarheid is met het Verdrag moet worden bepaald in de samenhang van de Gemeenschap en niet in die van één enkele Lid-Staat. Ten einde de goede werking van de gemeenschappelijke markt te verzekeren en de principes van artikel 3, onder f), van het EEG-Verdrag in acht te nemen, moeten de uitzonderingsbepalingen in artikel 92, lid 3, restrictief worden geïnterpreteerd wanneer men een steunregeling of een individueel geval van toepassing onderzoekt.

Met name zijn zij alleen van toepassing in geval de Commissie kan vaststellen dat zonder de steun het spel van vraag en aanbod op de markt alleen niet van de toekomstige begunstigde kan verkrijgen dat hij een gedrag volgt dat kan bijdragen tot de verwezenlijking van een van de in deze uitzonderingen genoemde doelstellingen.

Ten aanzien van de uitzonderingen in lid 3, onder a), van artikel 92 van het EEG-Verdrag met betrekking tot steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van bepaalde streken, moet worden overwogen dat

elf van de zestien industriële vestigingen van Isoroy in aanmerking komen voor de Franse regionale steunregelingen, gezien hun betrekkelijk ongunstige sociaal-economische situatie, maar dat geen van deze vestigingen de kenmerken vertoont van een streek waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst in de zin van de uitzondering onder a).

Ten aanzien van de uitzonderingen in artikel 92, lid 3, onder b), van het EEG-Verdrag moet worden opgemerkt dat duidelijk is dat de betrokken steun niet is bestemd om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen dan wel een ernstige verstoring in de economie van Frankrijk op te heffen. In het kader van de procedure heeft de Franse Regering betoogd dat de overname van de werkzaamheden van Isoroy door Pinault zou leiden tot een bundeling van de activiteiten die een daling van de import uit derde landen tot gevolg zou hebben en erop gewezen dat het investeringsprogramma van Pinault 45,6 miljoen Ffr. zou omvatten ten behoeve van de milieuverontreinigingscontrole. Dienaangaande moet worden opgemerkt dat het argument van het secundaire gevolg van de steun voor de handelsbalans van de Gemeenschap geen hout snijdt om de toepassing van een van de uitzonderingen in artikel 92 te rechtvaardigen. De 45,6 miljoen Ffr. investeringen vertegenwoordigen 9 % van de totale overwogen investeringen ; er is geen enkel bewijs aangevoerd voor een eventuele band tussen de 250 miljoen Ffr. welke in het kader van de overname van Isoroy aan Pinault zijn toegekend en de specifieke investeringen die hierboven zijn vermeld. Bovendien moet erop worden gewezen dat er in Frankrijk verscheidene stelsels van specifieke steun voor het milieu bestaan waarvan de Franse Regering niet heeft medegedeeld of zij op de genoemde investeringen van toepassing zullen zijn, noch of deze investeringen volgens deze specifieke regelingen zelfs in aanmerking komen.

Aangaande de uitzonderingen in lid 3, onder c), van artikel 92 van het EEG-Verdrag ten gunste van steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, moet worden overwogen dat de steunmaatregelen die in 1986 in het kader van het plan Pinault zijn genomen 24 miljoen Ffr. ruimtelijke-ordeningspremies (PAT) omvatten. Dienaangaande heeft de Franse Regering betoogd dat zij Beschikking 85/18/EEG van de Commissie van 10 oktober 1984 betreffende de afbakening in Frankrijk van de zones die in aanmerking komen voor de ruimtelijke-ordeningspremie [1] heeft nageleefd. Voor zover de Franse Regering ook de coördinatiebeginselen van steunregelingen met regionale strekking [2] heeft nageleefd, kan het geval van toepassing van de betrokken PAT-regeling verenigbaar worden geacht met de gemeenschappelijke markt uit hoofde van de uitzondering in artikel 92, lid 3, onder c), ten gunste van steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken. Onder die omstandigheden moet de tegenprestatie op regionaal en sociaal niveau welke door de Franse Regering in de procedure is aangevoerd geacht worden te zijn geleverd door de uit hoofde van de PAT verstrekte steun.

De andere steun welke in 1983 en 1985 aan Isoroy en in 1986 aan Pinault voor de overname van Isoroy is verstrekt, vormt geen geval van toepassing van steunregelingen met regionale strekking als door de Commissie worden goedgekeurd. Het effect van deze steun is in de eerste plaats geweest dat de werkzaamheden van Isoroy als één geheel in de Franse economie werden samengevoegd en behouden. Met name de steun aan Pinault moet worden geacht deze onderneming aanzienlijk te hebben bevoordeeld omdat hij haar in staat heeft gesteld een plan tot overname van Isoroy over te leggen dat gunstiger uitviel dan alle andere alternatieve plannen.

In 1986 betoogde de Franse Regering dat de in 1982 aan Isoroy toegekende steun deze onderneming in staat had gesteld voor de periode 1982 tot en met 1984 294,5 miljoen Ffr. te investeren. Ook heeft zij betoogd dat de in 1985 aan Isoroy toegekende steun ten doel had deze onderneming in staat te stellen 219,1 miljoen Ffr. te investeren over de periode 1985 tot en met 1987.

In het kader van de procedure heeft de Franse Regering er met name op gewezen dat de aan Pinault toegekende steun deze onderneming in staat had gesteld een investeringsprogramma van 533 miljoen Ffr. te verwezenlijken over drie jaar dat de modernisering van het produktieproces, de stijging van de produktiviteit, een omschakeling op nieuwe produkten en een verplaatsing van enkele produktieprogramma's beoogde.

De Franse Regering heeft voorts gewezen op de verminderingen in produktiecapaciteiten en aantal arbeidsplaatsen, die hebben plaatsgevonden en zijn voorzien bij Isoroy.

Volgens de beschikbare gegevens zou Pinault in het kader van dat programma van plan zijn de produktie van triplex van Isoroy met ongeveer 9 % te reduceren, de produktie van platen uit gewoon houtafval met ongeveer 7 % te verminderen, de bouw van een fabriek voor de produktie van zogenaamde „OSB" gestructureerde platen op basis van houtafval voort te zetten, de produktie van platen uit harde vezels met 12 % te verminderen, de produktie van zogenaamde „MDF" vezelplaten uit te breiden en de andere produkties te moderniseren en te rationaliseren.

Dienaangaande moet worden opgemerkt dat het aantal fabrieken in de sector houtplaten in de Gemeenschap tussen 1978 en 1984 met 27 % is gedaald (te weten van 588 tot 432) en dat de produktiecapaciteiten met 5 % zijn verminderd (te weten van ongeveer 19 miljoen m^3 tot 18 miljoen m^3). De studie van de houtplatenindustrie welke in 1984 door de Verenigde Naties is gepubliceerd, beschrijft de ontwikkeling van de sector als volgt : „De ontwikkeling in deze periode (1978 tot en met 1984) van de toestand bij de houtplaten in de noordelijke landen, de landen van de Europese Economische Gemeenschap en de landen van Centraal-Europa, waar het aantal fabrieken,

[1] PB nr. L 11 van 12. 1. 1985, blz. 28.
[2] PB nr. C 31 van 3. 2. 1979, blz. 9.

de produktie en de produktiecapaciteit zijn gedaald, terwijl de gemiddelde capaciteit van de fabrieken steeg, toont aan dat de structuur van deze industrieën wijzigingen heeft ondergaan. Een aantal kleine fabrieken die met verouderde uitrusting werkten is gesloten, moderne fabrieken die met speciale machines zijn toegerust zijn begonnen speciale platen te produceren, ten einde een beter evenwicht tot stand te brengen tussen vraag en aanbod van platen op de interne markt en de internationale markt".

De ontwikkeling die bij Isoroy heeft plaatsgevonden en is geprojecteerd onder het beheer van Pinault onderscheidt zich niet in belangrijke mate van de ontwikkeling in de betrokken sector als geheel. Dergelijke bedrijfssluitingen, verminderingen van het aantal arbeidsplaatsen, investeringen voor modernisering, rationalisatie en diversificatie naar meer gespecialiseerde produkten en produkten met hoge toegevoegde waarde worden ook geregeld tot stand gebracht door de concurrenten van Pinault binnen de Gemeenschap zonder dat hun daarbij specifieke steun wordt toegekend. Er zij ook op gewezen dat het voorstel van de Commissie voor een communautair actieprogramma voor de sector „hout" van 30 mei 1983 (COM(83) 222 def.) geen enkele voorkeur tot uitdrukking brengt voor dergelijke steunverlening en derhalve niet van invloed mag zijn op de strekking van het bepaalde in artikel 92 van het Verdrag.

Zo moeten de investeringen van de concerns Isoroy en Pinault, gezien de situatie op de markt voor de betrokken produkten, worden geacht deel uit te maken van de taken welke de ondernemingen gewoonlijk zelf uit eigen middelen moeten financieren, dus zonder de inbreng van staatssteun.

Ten aanzien van de steun aan Pinault moet nog worden overwogen dat deze onderneming reeds aanzienlijke voordelen in de vorm van meerwaarde heeft ontvangen bij de verwerving van alle activa van Isoroy (haar vaste activa, schuldvorderingen en voorraden) voor het symbolische bedrag van 168 miljoen Ffr., waarvan 100 miljoen Ffr. bestemd was tot dekking van de sociale kosten van de werkzaamheden van Isoroy gedurende de periode van gerechtelijke sanering. Pinault heeft zich zijnerzijds verbonden tot inbreng van 220 miljoen Ffr. aan eigen middelen. Zo heeft Pinault gedeeltelijk gemoderniseerde fabrieken verworven voor een prijs die ver beneden hun reële waarde lag. De Franse Regering meent dat de bruto marge voor zelffinanciering van de door Pinault overgenomen vennootschappen in 1990 8 % van haar omzet zal overtreffen.

In het kader van de procedure heeft de Franse Regering bovendien betoogd dat een van de doelstellingen van de aan Pinault toegekende steun was dat deze de onderneming in staat zou stellen beter het hoofd te bieden aan de toegenomen concurrentie van import uit derde landen. Zij heeft met name gewezen op de omvang van de import uit Indonesië bij de produktie van triplex en op gevallen van dumping uit landen uit Oost-Europa in de sector vezelplaat. Nu dient te worden opgemerkt dat de eventuele problemen als gevolg van het handelsverkeer met derde landen moeten worden opgelost met eerbiediging van de communautaire competenties en niet door toevlucht te nemen tot unilaterale nationale maatregelen zoals bij voorbeeld steunmaatregelen van een Staat. Bovendien is de import naar Frankrijk van platen uit hout dat afkomstig is uit de andere Lid-Staten, zoals blijkt uit de statistische gegevens van de NIMEXE, hoewel de import uit derde landen inderdaad is toegenomen, veel groter (in gewicht) — alle platen te zamen — in 1983 71 %, in 1984 70 %, in 1985 71 % en in 1986 72 %) en beïnvloedt de betrokken steun derhalve in de eerste plaats de omstandigheden waaronder het handelsverkeer binnen de Gemeenschap plaatsvindt ongunstig.

Ook moet rekening worden gehouden met de cumulatieve werking van de steun die gedurende een aantal jaren op onrechtvaardige wijze de produkties van Isoroy welke door Pinault zijn overgenomen heeft bevoordeeld.

Gezien het bovenstaande kan de steun welke achtereenvolgens aan Isoroy en Pinault is toegekend niet worden geacht de ontwikkeling van de houtverwerkende industrie te vergemakkelijken zonder de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt zodanig te veranderen dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad en komt hij derhalve niet in aanmerking voor toepassing van de uitzonderingsbepaling in artikel 92, lid 3, onder c), van het EEG-Verdrag.

V

Conclusie

Ten aanzien van de in 1983 en 1985 aan Isoroy toegekende steun moet worden overwogen dat een eventuele verplichte terugvordering geen werkelijke betekenis zou hebben omdat de schulden van de onderneming 2,2 miljard Ffr. bedroegen en haar activa voor een grotendeels symbolisch bedrag door Pinault zijn overgenomen. Hoewel de begunstigde onderneming intussen failliet is verklaard, meent de Commissie dat het noodzakelijk is om ten aanzien van de twee betrokken steunmaatregelen een negatieve eindbeschikking te nemen. Deze beschikking beantwoordt met name aan de noodzaak de rechten van concurrerende ondernemingen te beschermen voor zover deze nadeel hebben geleden van de overtreding van het bepaalde in het Verdrag op het gebied van steunmaatregelen van een Staat.

Wat het Pinault-concern betreft, bedraagt de in 1986 toegekende steun in totaal 250 miljoen Ffr. Van deze steun moet de premie van 24 miljoen Ffr. uit hoofde van de PAT-regeling verenigbaar worden geacht met de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 92, lid 3, onder c), en de Commissie heeft daartegen geen bezwaar aan te voeren. De andere steunmaatregelen ten bedrage van 226 miljoen Ffr. (te weten 176 miljoen Ffr. in de vorm van renteloze voorschotten en 50 miljoen Ffr. in de vorm van een participatielening tegen 5,5 % gedurende de eerste drie jaar) moeten daarentegen onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden geacht, omdat zij niet in aanmerking komen voor toepassing van een van de uitzonderingen in artikel 92.

Een gedeelte van het genoemde totaalbedrag, te weten 50 miljoen Ffr. in de vorm van voorschotten, is niet uitgekeerd aan Pinault en de Franse Regering moet dus worden verplicht deze steunmaatregelen niet ten uitvoer te leggen.

Het resterend gedeelte van dit bedrag, 126 miljoen Ffr. in de vorm van voorschotten en 50 miljoen Ffr. als participatielening, is daarentegen in november 1986 aan Pinault uitgekeerd, dat wil zeggen tijdens de procedure tot onderzoek van de steunmaatregel; omdat de regel inzake de opschortende werking in artikel 93, lid 3, laatste zin, dus niet is nageleefd, is deze steun bovendien onrechtmatig wegens procedurefouten; hij moet met ingang van de datum van kennisgeving van deze beschikking aan de Franse Regering worden ingetrokken; de intrekking betreft met name de facetten in de genoemde interventies die steunmaatregelen opleveren, te weten: het ontbreken van een vervaltermijn en de rentebonificatie betreffende het bedrag van 126 miljoen Ffr. in de vorm van voorschotten en de gedeeltelijke rentebonificatie geschat op 3,75 punten per jaar bij het bedrag van 50 miljoen Ffr. in de vorm van een participatielening; bovendien moeten — via terugvordering — de interesten over de twee bovengenoemde hoofdsommen worden vergoed welke Pinault op opgerechtvaardigde wijze heeft genoten sinds november 1986 (dat wil zeggen de datum van de betaling).

Op het tijdstip waarop deze beschikking wordt aangenomen kunnen deze interesten respectievelijk worden becijferd op 12 miljoen Ffr. ten opzichte van het bedrag van 126 miljoen Ffr. en op 2 miljoen Ffr. ten opzichte van het bedrag van 50 miljoen Ffr. als hierboven vermeld.

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De steunmaatregelen tot een bedrag van 12 miljoen Ffr. in de vorm van subsidies en 112 miljoen Ffr. in de vorm van participatieleningen welke in 1983 zijn genomen ten behoeve van Isoroy, ten bedrage van 68 miljoen Ffr. in de vorm van subsidies en 40 miljoen Ffr. in de vorm van participatieleningen die in 1985 zijn genomen ten behoeve van Isoroy alsmede de steun die voortvloeit uit de spreiding van de betaling van schulden jegens de overheid ten bedrage van 98,5 miljoen Ffr. aan Isoroy toegestaan in 1985, zijn onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt in de zin van de artikelen 92 en 93, lid 3, van het EEG-Verdrag.

Artikel 2

1. De interventies in de vorm van renteloze voorschotten tot een totaalbedrag van 176 miljoen Ffr. en van een participatielening tegen 5,5 % interest gedurende de eerste drie jaar (over een bedrag van 50 miljoen Ffr.) ten behoeve van Pinault in 1986, die steunmaatregelen opleveren, zijn onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 92 van het EEG-Verdrag en moeten derhalve vanaf het tijdstip van kennisgeving van deze beschikking aan de Franse Regering worden opgeheven.

2. Van de in lid 1 genoemde interventies zijn 126 miljoen Ffr. in de vorm van voorschotten en 50 miljoen Ffr. in de vorm van een participatielening aan Pinault uitgekeerd in overtreding van de procedureregels van artikels 93, lid 3, van het EEG-Verdrag en derhalve onrechtmatig.

3. De Franse Regering moet de interesten van de twee vermelde bedragen van 126 miljoen Ffr. en 50 miljoen Ffr., in het genot waarvan Pinault sinds november 1986 is geweest en dat op de datum van deze beschikking respectievelijk kan worden becijferd op 12 miljoen Ffr. en 2 miljoen Ffr., terugvorderen.

Artikel 3

De Franse Regering stelt de Commissie binnen twee maanden na kennisgeving van deze beschikking in kennis van de maatregelen die zij heeft genomen om daaraan gevolg te geven.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Franse Republiek.

Gedaan te Brussel, 9 december 1987.

Voor de Commissie
Peter D. SUTHERLAND
Lid van de Commissie